

JOURNAL OF SOCIAL AND HUMANITIES SCIENCES RESEARCH

Uluslararası Sosyal ve Beşeri Bilimler Araştırma Dergisi

Open Access Refereed e-Journal & Refereed & Indexed

Article Type	Research Article	Accepted / Makale Kabul	28.12.2019
Received / Makale Geliş	05.11.2019	Published / Yayınlanma	29.12.2019

BEYAZPERDE'DEN GİRİŞİMCİLİK HİKÂYELERİ: THE FOUNDER (KURUCU) FİLMİ ÜZERİNDEN BİR İNCELEME

ENTREPRENEURIAL STORIES FROM MOVIE SCREEN: AN INVESTIGATION ON THE FOUNDER

Öğr. Gör. Ebru ÖZER TOPALOĞLU

Necmettin Erbakan Üniversitesi, Uygulamalı Bilimler Fakültesi, Muhasebe ve Finans Yönetimi, Konya / TÜRKİYE, ORCID: 0000-0002-7092-7624

Arş. Gör. Murat TOPALOĞLU

Kafkas Üniversitesi, Güzel Sanatlar Fakültesi, Sahne Sanatları Bölümü, Kars / TÜRKİYE, ORCID: 0000-0002-1331-272X

Doi Number: <http://dx.doi.org/10.26450/jshsr.1690>

Reference: Özer Topaloğlu, E. & Topaloğlu, M. (2019). Beyazperde'den girişimcilik hikâyeleri: The Founder (Kurucu) filmi üzerinden bir inceleme. *Journal of Social and Humanities Sciences Research*, 6(48), 4478-4481.

ÖZET

Dünyanın en büyük fast food zinciri olan McDonald's'in büyüme sürecine eğilen ve elli yaşından sonra milyarder olan Ray Kroc'ı odağına alan 2016 yapımı The Founder filminin; Saving Mr. Banks (2013), The Blind Side (2009) gibi filmlerin altına imzasını atan John Lee Hancock yönetmenliğini yaparken, filmin başrolünde ise Michael Keaton yer almaktadır. Mikser satarak geçimini sağlamaya çalışan ve şehir şehir, kasaba kasaba gezen Ray Kroc; inatçı ancak biraz da şanssız bir adamdır. Kaderin yüzüne güleceği an ise yolunun McDonald's isimli bir restorana çıkmasıyla başlar. Nitekim gittiği bu yenilikçi restoran, daha önce karşılaşmadığı kadar hızlı ve aynı zamanda lezzetli bir menüye sahiptir. Kroc'un bu restoranın kurucusu olan McDonald's isimli kardeşlerle tanışması ise, onun tüm girişimci tarafını dışa vurmasına neden olacaktır. Bu dakikadan sonra, bir girişimcinin macerasına tanıklık ettiğimiz The Founder, aynı zamanda markanın gerçek yaratıcısı olan McDonald's kardeşlerin de hikâyesine bir parantez açmaktadır. Girişimcilik hikâyeleri son dönemde Hollywood'un en çok ilgi çeken konularından bir tanesidir. The Social Network (2010), Steve Jobs (2015) gibi bu alanda karşımıza çıkan, son dönemin başarılı işlerinden birkaçıdır. En az onlar kadar ayakları yere sağlam basan bir proje olarak beliren The Founder, günümüzün en büyük fast food restoranlarından olan McDonald's'in büyüme sürecini işlerken, bir yandan da bu sürecin ortaya çıkardığı insan ilişkilerini tüm gerçekliğiyle gözler önüne sermektedir. Bu çalışmanın amacı The Founder filmi kapsamında Mc Donald's'in kuruluş hikayesini ve kuruluşundan sonra işletmenin büyümesindeki kritik olayları açıklamaktır.

Anahtar Kelimeler: Girişimcilik, McDonald's, Sinema

ABSTRACT

The world's largest fast food chain, Mc Donalds, which focuses on the growth process and the fifty-year-old billionaire Ray Kroc'i focusing on the 2016 film The Founder, directed by Saving Mr Banks (2013), The Blind Side (2009) under the direction of John Lee Hancock, while starring Michael Keaton It is located. Ray Kroc who tries to make a living by selling the mixer and browsing city to town; he is a stubborn but somewhat unlucky man. The moment fate laughs in his face, he begins his journey to a restaurant called McDonald's. This innovative restaurant is as fast as it has never been before, and also has a delicious menu. Kroc's meeting with the brothers named McDonald bus, the founder of this restaurant, will cause him to express his entire entrepreneurial side. After this moment, The Founder, to which we witness the adventure of an entrepreneur, opens a parenthesis to the story of the McDonald's brothers, who are also the true creators of the brand. Entrepreneurship stories are one of the most interesting topics of Hollywood in recent years. The Social Network (2010) and Steve Jobs (2015) are some of the most successful works of this period. The Founder, which stands out as a well-laid-out project, processes the growth process of McDonald's, one of the largest fast food restaurants of today, while revealing the human relationships that this process brings out with all its reality. The purpose of this study is to explain the story of Mc Donald's founding within The Founder and the critical events in the growth of the business after its establishment.

Keywords: Entrepreneurship, McDonald's, Cinema

1. GİRİŞ

Girişimcilik, diğer insanların fark edemediği fırsatları görebilerek kendine ait işini kurmak ve geliştirmektedir (Karadal ve Saygın, 2014). Girişimcilikle toplumsal/kültürel yapılar arasında yakın bir ilişki vardır (Aytaç, 2006). Sinema da toplumun yansımasıdır. Bu çalışmada bir film üzerinden girişimcilik olgusu incelenecektir. Yükseliş hikâyeleri son dönemde Hollywood'un en çok ilgi çeken konularından bir tanesi haline geldi. *The Social Network* (2010) ya da *Steve Jobs* (2015) bu alanda karşımıza çıkan, son dönemin başarılı işlerinden birkaç tanesi olarak sayılabilir. En az onlar kadar ayakları yere sağlam basan bir proje olarak beliren *The Founder (Kurucu)*, günümüzün en büyük fast food restoranlarından olan McDonald's'ın büyüme sürecini işlerken, bir yandan da acımasızlığın dışavurumunu olanca realitesiyle gözler önüne sermektedir. Bu çalışmada Mc Donald's firmasının kuruluş hikayesini anlatan *The Founder (Kurucu)* filmi girişimcilik olgusu üzerinden incelenmiştir.

2. THE FOUNDER (KURUCU) FİLMİ

Dünyanın en büyük fast food zinciri olan McDonald's'ın büyüme sürecine eğilen ve elli yaşından sonra milyarder olan Ray Kroc'un bu amaç uğruna gözünü karartışını odağına alan *The Founder* (2016), bir başarı hikâyesinden ziyade kendine has bir yergi olarak görülmektedir. Yönetmenliğini *Saving Mr. Banks* (2013), *The Blind Side* (2009) gibi başarılı filmlerin altına imzasını atan John Lee Hancock'ın yaptığı filmin başrolünde ise *Birdman* (2014) ile küllerinden doğan Michael Keaton yer almaktadır.

Mikser satarak geçimini sağlamaya çalışan ve şehir şehir, kasaba kasaba gezen Ray Kroc; inatçı ancak biraz da şansız bir adamdır. Kaderin yüzüne güleceği an ise yolunun McDonald's isimli bir restorana çıkmasıyla başlar. Nitekim gittiği bu yenilikçi restoran, daha önce karşılaşmadığı kadar hızlı ve aynı zamanda lezzetli bir menüye sahiptir. Kroc'un bu restoranın kurucusu olan McDonald's isimli kardeşlerle tanışması ise, onun tüm girişimci tarafını sinsi bir şekilde dışa vurmasına neden olacaktır. Bu dakikadan sonra, bir girişimcinin macerasına tanıklık ettiğimiz *The Founder*, aynı zamanda markanın gerçek yaratıcısı olan McDonald's kardeşlerin de dramına bir parantez açmaktadır. Ticaret dünyasında hakim paradigma olarak krallığını çoktan ilan etmiş kapitalizmi anlatmak için, "The Founder"ı rahatlıkla gösterebilirsiniz. Bu film, Kendi buluşları olan "hızlı servis hizmeti" sayesinde saniyeler içinde hamburger hazırlayabilen verimlilik canavarı iki kardeşin, Ray Kroc adlı açık göz girişimciyle tanışmalarının hikâyesidir. "Cennetten düşen birkaç bozukluk"la yola çıkıp azme dayalı bir "inatçılık"la yoluna ısrarla devam eden, gerektiğinde büyük riskler almasını bilen orta yaşlı geçmiş bir adamın gerçekleşen Amerikan Rüyası da denilebilir.

McDonald's'ın kurucusu olarak bilinen ancak yalnızca orijinal bir fikri büyütmesiyle milyarder olan Ray Kroc, esasen bir girişimcinin yapması elzem olan tüm ana başlıkları, etik unsur gözetmeden icra etmesiyle şöhrete kavuşmuş biridir.

The Founder en başta bir yükseliş ve büyüme hikâyesidir. Bu nedenle, genç dimağlara ilham kaynağı olabilecek düzeyde değerli bir film olmaya adaydır. Ancak bu noktada Ray Kroc'un idealist ve mütevazı iki kardeşin hayallerine ket vurması; hem hikâyenin dramatik yoğunluğunu yukarıya taşıyor hem de kapitalizmin acı yüzünü bir kez daha gün yüzüne çıkarmaktadır. McDonald's'ın asıl kurucusu ve hızlı üretim sisteminin üreticisi olan Dic ve Mac kardeşler, yerel bir marka olarak yavaş yavaş büyümeyi hedef edinmiş ancak bu noktada kendi çizgilerinden asla sapmamaları gerektiği idealini benimsemişlerdir. Tam da bu süre zarfı içerisinde Ray Kroc'un karşılıklarına çıkması en başta onlar için sevindirici bir durum olarak gözükse de zamanla bu iki kardeşin çöküşünün de habercisi olacaktır. Film bu aşamada, McDonald's kardeşlerin ve Ray Kroc'un çatışmasından harikulade bir şekilde beslenmektedir. Nitekim Ray, daha fazla para kazanmak adına her şeyi göze alabilecek bir yapıdayken McDonald's kardeşler markanın, özgünlüğünden asla ödün vermemesi gerektiğini savunmaktadır. Esasen bu da McDonald's'ın büyüme aşamasındayken en büyük yardımcısı olduğu gerçeğini su yüzüne çıkarmaktadır. "Başarıya giden her yol mubahtır" mottosunu izleyen Ray, McDonald's kardeşlerin baskıcı tavrı yüzünden, istediği gibi at koşturamıyor ve markanın büyürken özgürlüğünün korunmasına bilinçsizce ön ayak olmaktadır.

The Founder hikâyesi kadar biçimiyle de öne çıkan bir film. McDonald's kardeşlerin yaşadıkları dramı ajite etmeden aktarmayı başaran hatta bu durumu bir alt metin gibi sunmayı tercih eden yönetmen John Lee Hancock, eğlence sınırlarını zorlayan ve insanların pür dikkat izlemesini sağlayacak bir anlatış tarzını tercih etmektedir. Tabii bunda filmin sıcak renkleri, müzikleri ve dönemin retro atmosferini üst düzey bir şekilde yansıtmalarının payı yadırganmayacak derecede büyüktür. Bu da hâliyle filmi, basit bir

Hollywood yapımının ötesinde değerlendirmemize olanak sağlıyor ve doğacak hayranlığı iki katına çıkarmaktadır.

İki zıt kutbu bir potada eriten ve günümüzün en büyük firmalarından biri olarak kabul gören McDonald's'ın büyüme sürecini merkezine alan *The Founder*, bir başarı hikâyesini gözle görünür kılarken bir yandan da zaferin doğurduğu üzücü sonuçlara parantez açıyor. Ray Kroc'un McDonald's kardeşlere yaptığı, onları ortada bırakmaktan ve hayallerini çalmaktan başka bir şey değildir. Her ne kadar film, Ray Kroc'un yükseliş hikâyesi gibi algılsa da markanın asıl yaratıcısı olan ve naif kişilikleriyle ilk anda sempati beslenebilecek Dic ve Mac'e layık oldukları övgüyü vererek de takdiri fazlasıyla hak etmektedir.

Geçtiği dönem itibarıyla aslında gayet beslenebileceği bir atmosfer varken, İkinci Dünya Savaşı sonrası Amerikan toplumunun ekonomik durumunu, ruh sağlığını ya da satın alma alışkanlıklarını filmin yeterince anlatabildiğini söylemek zordur. Onun yerine süresinin büyük bölümünü Ray Kroc'un hikâyesine ayırmaktadır. Kapitalizmin doğası ve Ray'in, neferi olacağı bu sistemin ne olduğunu anlama süreci. Bu açıdan "The Founder"ın gayet incelikli, son derece isabetli cümleleri olduğu söylenebilir. Örneğin; iyi bir fikriniz olsa bile yeterince inatçı değilseniz, ne zekanız ne de eğitiminiz bir işe yarar!. Ray bunu hem kendisine hem de seyirciye birçok kez söylemektedir. Bu listeye "şeytanlıkta" eklenebilir. Michael Keaton'ın her zamanki şeytani bakışlarının da yardımıyla büyük bir inandırıcılık kattığı Ray Kroc, kesinlikle aramızda para ilişkisi olmasını isteyeceğiniz bir tip değildir. Çünkü zararlı çıkacağınız kesindir. O kelimenin tam anlamıyla bir satış uzmanıdır. Üstelik söz konusu olan sadece ürünler değildir. Plastik bardak ve katlanabilir mutfak setiyle başlayan, sonrasında mikser satışından para kazanmaya çalışan Ray, işlerini büyütmesini sağlayacak o parlak fikri bir türlü bulamaz, dönemin de etkisiyle işleri giderek bozulur. Ama bir gün, o fikri bulmuş kişileri buluyor. Daha doğrusu "keşfediyor". Hamburgerci iki kardeşin bir semt restoranında sağladığı o yerel başarıdaki "potansiyel"i görüyor, konseptin önemini o kardeşlerden bile daha iyi anlıyor.

Ray'in hikayesi şunu söylüyor aslında: İyi bir fikir bulmak yetmiyor, o fikrin gerçek potansiyelini de anlamak gerekiyor. Eğer kapitalizm, doğal seçilime dayalı evrimsel bir evrenin yegane kuralı ise, parlak fikir bulan zeki, eğitilmiş veya namuslu olanlar değil, o fikri "fark eden" kurnaz, gerektiğinde sahtekar, yalancı kısaca kötücül birilerinin hayatta kalma şansı artıyor. Kapitalizme övgü de burada başlıyor zaten. Kardeşlere bir sahnede "gerektiğinde acımasız olmalısın" diyen Ray, kapitalizmi henüz yeni keşfeden naif Amerikalı girişimcilerin arasına gelecekte gelmiş bir zaman yolcusu gibidir. Onun da eksiklikleri var ve onun bu fikri keşfetmiş hali de birileri tarafından keşfedilmektedir.

Mesela o yeni yol arkadaşlarından biri, "Siz hamburger değil emlak içindesiniz aslında" diyerek para kazanmanın formülünü anlatmaktadır. "Restoranların üzerine kurulacağı arazileri markayı kullanacak işletmelere kiralama" fikri başlı başına bir konu olabilecekken film birbiri ardına sahnelerle bizce daha önemli bir cümlenin altını çizmektedir: Ray sadece sistemdeki potansiyeli keşfetmiyor, atıldığı bu macerada işleri daha da büyütmesini sağlayacak "beyin"leri de keşfetmektedir. Emlak işini öneren yatırım uzmanını da ekibine katıyor, ocakta köfteleri mükemmel pişiren personeli de. Kapitalizme dayalı olduğu söylenen ama aslında "emek hırsızlığı"ndan başka bir şey olmayan sistemlere böylece göndermede bulunmaktadır. "The Founder": "İyi olanı keşfet, onu ekibine dahil et, onun söylediklerine kulak ver. Çünkü onun artısı senin de artın demek".

3. SONUÇ

Ray Kroc, ne yeni bir şey keşfetmektedir ne de yeni bir sistem kurmaktadır. Sadece bir potansiyeli görmüştür sonra "risk yoksa zafer de yoktur" demiştir. Filmin afişinde de son derece isabetli biçimde vurgulandığı gibi, hamburgerci kardeşlerin "altın halkaları"ni birer melek kanadı gibi üzerine geçirivermiştir. Kapitalizmin ona hediyesi, müthiş bir servetin yanında, aslında hiç olmadığı halde kartvizitine de basacağı o "Kurucu" unvanı olmuştur. Asıl kurucu kardeşleri ise bugün kimse hatırlamamaktadır.

"The Founder" filmi haklı olarak eleştirilen, yerden yere vurulan, eşitsizlik ve adaletsizlik gibi kavramlarla sürekli yan yana anılan kapitalizmin aslında ne olduğunu anlamak bakımından dikkat çekici bir hikâyeye sahiptir. Kendi "evrimsel evreni"nde neden iyi yürekli ve dürüst insanların yerel başarılarla mahkûm olduğunu, neden sistemin acımasızlığı ödüllendirdiğini göstermesi bakımından da önemlidir.

KAYNAKÇA

AYTAÇ, Ö. (2006). Girişimcilik: Sosyo-kültürel bir perspektif. Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, (15), 139-160.

KARADAL, H. (2014). Girişimcilik Bilgisi ve Stratejik Girişimcilik. Girişimcilik: Ed. Himmet Karadal, 2. Baskı, s. 23-51. İstanbul: Beta Basım Yayım.

THE FOUNDER (2016). <https://www.imdb.com/title/tt4276820/> Erişim Tarihi: 03.11.2019.